

Distant təhsil: üstünlüklər, çatışmazlıqlar və müsbət təcrübə

Bahar İsmayılova

Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu Zaqatala filialı, Zaqatala, Azərbaycan
www.biaz.ucoz.net, bahar_ismaylova@yahoo.com

Xülasə -- Azərbaycanda və xarici ölkələrdə distant təhsilin vəziyyəti, üstünlükləri və çatışmayan cəhətləri araşdırılır. Distant təhsilin keyfiyyətinin artırılması ilə bağlı metodik təkliflər irəli sürülür.

Açar sözlər - distant təhsil, elektron tədris resursları, onlayn konfrans, tədrisönlü interaktiv krossvord, İnternet-radio

I. GİRİŞ

Təhsil sisteminin başlıca vəzifələrindən biri – ölkənin modernləşməsi üçün zəruri olan insan kapitalını inkişaf etdirmək və bununla Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq rəqabət qabiliyyətini yüksəltməkdir. “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” ölkəmizdə keyfiyyət nəticələri və əhatəliliyinə görə dünya ölkələri sırasında aparıcı mövqə tutan, səriştəli müəllim və təhsil menecerlərinə, qabaqcıl texnologiyalara əsaslanan infrastruktura malik təhsil sisteminin yaradılması üçün beş strateji istiqamətdə genişmiqyaslı tədbirlər nəzərdə tutur. Sənədin Strateji hədəflər və tədbirlər bölməsində distant təhsil, istedadlı və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün təhsil və inkişaf, yaşlıların təhsili, peşə-ixtisas və təhsil məsələləri üzrə məsləhət xidmətləri göstərən regional universal mərkəzlərin yaradılması əsas məqsədlərdən biri kimi qeyd olunmuşdur [1].

II. DİSTANT TƏHSİLİN ÜSTÜNLÜKLƏRİ VƏ ÇATIŞMAZLIQLARI

Distant təhsilin (DT) texnologiyalardan istifadə, tədrisin açıqlığı, iqtisadi səmərə, məsafə, zaman məhdudiyyətinin olmaması, təhsilin kütləvililiyi, əhatəliliyi, elastiklik, keyfiyyətli təhsilə əlyətənlik, əlillərin və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan insanların təhsilə imkanı və s. kimi üstünlükləri vardır. İstədiyi yerdə, özü seçdiyi vaxtda təhsil almaq təhsilənlərə vərdiş etdikləri şəraitdə qalmağa, vərdiş etdikləri həyat ritmini saxlamağa, fərdi tədris qrafikini hazırlamağa imkan verir. Müxtəlif səbəblərə görə (yaş, cəmiyyətdə tutduğu mövqeyi, vəzifə, kompleksləri və s.) tanınmadan distant öyrənmə mümkündür. Bir çox insanlar üçün DT ən gözəl çıxış yoludur, iş və təhsil fəaliyyətinin paralel aparılmasına imkan yaranır. Tədrisin gedişinə yaş faktoru təsir etmir, amma yaşa görə qruplara ayrılma vacibdir. Qeyd edək ki, bəzən yaşlı və gənclərdən ibarət qrupun yaradılması daha faydalı olur, çünki yaşlıların təcrübəsi ilə

gənclərin müxtəlif istiqamətli qabiliyyətlərindən istifadə maksimal effekt verə bilər.

Müasir texnologiyaların tətbiqi nəhəng elektron kitabxanalardan istifadə etməklə tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, vahid tədris mühitinin yaradılmasına (bu məsələ korporativ təlimlərdə xüsusilə aktualdır) şərait yaradır.

DT daha individual xarakter daşıyır, daha elastikdir, dinləyicilər ayrılıqda hər hansı dərəcə təkrar-təkrar qayda bilər, öyrənməyə ehtiyac duymadıqları bölmələri öyrənməyə bilərlər. Dinləyici tədris materialını təkcə sessiya müddətində deyil, bütövlükdə tədris prosesi zamanı öyrənir, yəni məqsəd imtahan vermək deyil, materialı mənimsəməkdir (öyrənən imtahan prosesinə özündə olan zəiflikləri aşkara çıxarmaq kimi baxmalıdır). Bu da dərəcə biliklərin qazanılmasını təmin edir. Belə öyrənmə sistemi təhsilənləri müstəqil məşğul olmağa, özünüöyrətmə, özünü təkmilləşdirmə bacarıqları qazanmağa məcbur edir. Təcrübə göstərir ki, DT alan tələbə daha müstəqil, mobil və məsuliyyətli olur. Bu keyfiyyətləri olmasa, o oxuya bilməz. Öyrənmə motivasiyası böyük olanlarda başlanğıc dövrdə bu keyfiyyət olmasa belə, tədris prosesində onlar inkişaf edir və sonda dövrün tələblərinə uyğun mütəxəssislər hazırlanır. DT öyrənmənin yaradıcılıqla özünüifadə etməsi üçün yeni imkanlar açır.

DT-in çatışmazlıqları öyrənmələr və öyrədənlər arasında birbaşa canlı ünsiyyətin olmaması, praktik məşğələlərdə çatışmazlığın hiss olunmasıdır. Distant tədrisi reallaşdıran tədris müəssisələrinin çoxunda axşam və ya istirahət günlərində əyani məşğələlər də keçirilir. Bu məşğələlər məcburi deyil, amma təhsilənlərin praktik bacarıqlarının formalaşması üçün çox faydalıdır. Tədris müəssisələri arasında istirahət günlərində öyrənmələrin qrup işini təşkil etmək üçün qısa (iki-üç günlük) “gəzən” məktəblərdən də istifadə olunur [2].

Texnoloji yeniliklərin meydana gəlməsinə baxmayaraq müasir dövrdə bəzi hallarda daha sadə üsullardan da istifadə olunur. Məsələn, Hindistanda distant təhsil prosesində əhalinin çox böyük hissəsi üçün əlyətən olduğuna və əlavə infrastrukturun zəruriliyinə ehtiyac olmadığına görə radiodan istifadə çox populyardır və tədrisin həqiqətən açıq, kütləvi olmasına imkan yaradır. Son zamanlar Hindistanda Alfaz-e-Mewat yerli radiostansiya dinləyiciləri son xəbərlərlə tanış etməklə bərabər, uşaqlara əyləncəli şəkildə öyrənməyə kömək edir. Amerikan “Sesame Street” proqramının

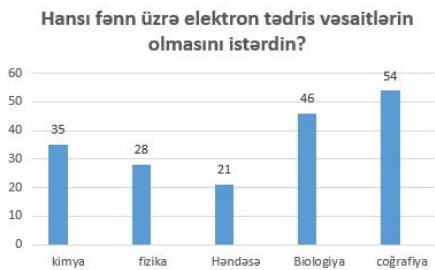
ekvivalenti olan “Гали – Гали Сим - Сим” proqramı ilə 2006-cı ildən indiyə qədər 20 milyondan artıq uşaq əlifbanın hərfləri, sağlam həyat tərzi, düzgün qidalanma, ətraf mühit haqqında maraqlı məlumatlar almış, müəyyən biliklər qazanmışlar. Proqram o qədər populyar olmuşdur ki, dövlət məktəblərində dərs vəsaiti kimi tədris olunması məsləhət görülmüşdür [3].

İnternet-radio imkanlarından istifadə olunarsa, qadınlar belə hər hansı bir işlə məşğul olduğu vəziyyətdə (ev işləri, mağazada xidmət zamanı və s) trafikdən az istifadə edərək onun üçün maraqlı, faydalı olan bilik və bacarıqları mənimsəyə bilər. Xarici dil öyrənmələr üçün bu daha əlverişlidir (məs. dəfələrlə məşq etməklə sözləri düzgün tələffüz etmək olar) Sistemli olaraq audiotürüclərdə, audio və videodaşıyıcılarda olan çalışmaların dinlənməsi və öyrənmənin ardınca təkrar olunması öyrənmələrdə nəzəri və praktik bacarıqların formalaşmasına səbəb olur.

Mobil telefonla İnternet radioya qoşulmaq və istifadə etmək çox rahatdır və iqtisadi cəhətdən səmərəlidir. Azad Wi-Fi ərazilərində bundan istifadə daha effektiv ola bilər.

Müasir dövrdə televiziya vasitəsilə ikitərəfli açıq dərslər (xüsusilə kimya, fizika dərsləri, laboratoriya işləri, reaksiyaların aparılmasına aid və s.) keçirmək, canlı bağlantı ilə sorğu aparmaq, diskussiya təşkil etmək də faydalı ola bilər. Dərsdə verilən tapşırıqların cavabını e-mail vasitəsilə verilişə göndərmək olar.

Ümumtəhsil məktəbləri, AMİ Zaqatala filialının müəllimləri və təhsilənlər arasında keçirilən sorğunun nəticələrindən məlum oldu ki, bir çox fənlərin (kimya, fizika, biologiya və s.) tədrisində müxtəlif yollardan (Skype proqramından, qabaqcıl müəllimlərin müxtəlif mövzular üzrə hazırladıkları elektron tədris vəsaitlərindən, maraq kursları, dərnəklər və s.) istifadə etməklə sadə formada distant dərslər keçmək təhsil ocaqlarında keyfiyyətin yüksəlməsinə çox böyük təsir edə bilər (İndi məktəblilərin, tələbələrin əksəriyyəti qrup şəklində Skype proqramından istifadə edir).

Məsələn, bir çox məktəblərdə kimya dərslərində praktik işlərin yerinə yetirilməsi, reaksiyaların aparılması üçün lazımı şərait, təchiz olunmuş laboratoriya yoxdur. Maddi-texniki bazası olan məktəblərin qabaqcıl müəllimlərinin dərslərində elektron versiyası hazırlanıb disk şəklində yayılma imkanı yaradılsa, müəllim və şagirdlərimiz çox sevinər. Belə dərslərin TV ilə yayımı da arzulayanlara onu əldə etmək, diskə yazmaq imkanı yarada bilər (70-ci illərdə Az TV vasitəsilə abiturientlərə kömək məqsədilə dərslər keçirilirdi). Müasir İnternet texnologiyalardan, DT-dən istifadə olunması asanlıqla

müxtəlif virtual professional birliklərin (məsələn, sosial şəbəkələrdə müəllimlər birliyi və s.) formalaşdırılmasına, onların öz aralarında ünsiyyət qurmasına, problemləri müzakirə etməsinə, ümumi məsələləri həll etməyə, təcrübə mübadiləsi etməyə və s. imkan yaradır.

III. DİSTANT TƏHSİLİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNİN ÇƏTİNLİKLƏRİ

İstənilən yeniliyin tətbiqi çox mürəkkəb bir prosesdir. Distant təhsilin təşkili-ikiqat mürəkkəbdir, belə ki:

- Müəllim və tələbələrin çoxu DT forması ilə işləməyə hazır deyil.
- DT sisteminin qurulmasının baha başa gəlməsi, tədris kurslarının hazırlanması, texniki təminatın alınması xərclərinin yüksək olması çətinlik yaradır.
- DT kurslarının hazırlanması böyük əmək, bilik, bacarıq tələb edir. 1 saatlıq interaktiv multimediyalı fəaliyyətin hazırlanması professionalların 1000 saatlıq işinə bərabərdir. Bu problemin həlli yollarından biri kimi axtarış sistemlərinin köməyi ilə mövcud olan audio və video fayllardan, distant kursların yavaş-yavaş mürəkkəbləşdirilməsi metodundan istifadə etmək olar.
- Öyrədici proqramların və kursların hazırlanması üçün müvafiq tədris vəsaitlərini hazırlaya bilən ixtisaslaşmış mütəxəssislərin azlığı problem yaradır.

Təlim və imtahan telekonfranslarının təşkili üçün müxtəlif ölkələrin telefon xətlərinin keçiricilik qabiliyyətinin kifayət etməməsi problemi bir çox ölkələrdə, eləcə də respublikamızda artıq aradan qaldırılıb. “Azerspace-1” peykinin fəaliyyəti ilə ölkəmizdə bu sahədə olan problemlərin (İnternetin qiyməti, sürəti və s.) istifadəçilərin xeyrinə dəyişməsi DT həyata keçirilməsində qarşıya çıxacaq bəzi maneələrin aradan qaldırılmasına çox böyük təkan verdi.

IV. AZƏRBAYCANDA DİSTANT TƏHSİL: VƏZİFƏLƏR, PERSPEKTİVLƏR

Distant təhsil prosesində təhsil alanın üzərinə düşən məsuliyyət qat-qat artır. Lakin bu təhsilin həyati ehtiyacdən irəli gəldiyini və onun keyfiyyətində təhsil alanın maraqlarının yüksək olduğunu nəzərə alsaq, nəzərdə tutulan problemin öz-özünə aradan qalxacağını əminliklə demək olar. Hətta müəyyən məqamlarda bir sıra tədris formalarında alınan biliyin fiksasiyasına belə ehtiyac qalmır. Biliyi alan şəxs bəlkə də bu aktı təsdiq edən sertifikatla və ya diploma ehtiyac hiss etmir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının dəstəyi ilə Tətbiqi Tədqiqatlar Fondunun həyata keçirdiyi «Azərbaycanın ali və orta ixtisas təhsili sistemində distant təhsilin perspektivləri: problemin tədqiqi, müzakirəsi, təbliği» layihəsi Azərbaycan cəmiyyəti üçün son dərəcə aktual olan bu məsələnin tədqiqi, müzakirəsi, Azərbaycanda tətbiqinin müxtəlif aspektlərinin işıqlandırılması, bu

istiqamətdə aparılan islahatlara vətəndaş cəmiyyətinin dəstəyinin təmin edilməsi məsələlərinə həsr edilmişdir [4].

“İlk Addımlar akademiyası” 2001-ci ildən Azərbaycanda fəaliyyət göstərən “İlk Addımlar” təhsil portalının başlatdığı, Azərbaycanda İnformasiya Texnologiyaları (İT) sahəsində təhsil almaq istəyənlərə köməklik göstərmək məqsədinin davamı olaraq atılan növbəti addımlardan biridir.

Təhsil Nazirliyi tərəfindən elektron dərslərin istifadəsinə “Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil məktəblərinin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı proqramı (2005-2007-ci illər)” çərçivəsində başlanılıb. Elektron resursların yaradılması və tədris prosesinə tətbiqi “2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində daha da genişləndirilib. 2020-ci ilədək Azərbaycan Respublikasının təhsil sistemində elektron dərslər və elektron dərsliklər tədris resurslarının əsasını təşkil edəcək. Dövlət Proqramı çərçivəsində hazırda Milli Təhsil Portalında (www.edu.az) 8 fənn üzrə elektron dərslər mövcuddur. Bununla yanaşı Dövlət proqramı çərçivəsində Intel SKOOL elektron dərs platforması Azərbaycan tədris sistemində uyğunlaşdırılıb. Dövlət Proqramı çərçivəsində şəbəkə üzərindən video texnologiyaların tətbiqini genişləndirmək məqsədi ilə video.edu.az portalı yaradılıb. Portala müxtəlif fənlərə aid dərslər yerləşdirilib və hazırda dərslərin yerləşdirilməsi davam etdirilməkdədir. Eyni zamanda, Tehsil.tv portalı yaradılıb, təhsil reportajları və təhsil verilənləri bu portaldə yerləşdirilib Təhsil Nazirliyi tərəfindən hazırlanmış www.e-derslik.edu.az elektron dərslik portalına maraq günü-gündən artır.[5].

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun Tədris-İnnovasiya Mərkəzində 2011-ci ildən əyani təhsillə yanaşı, distant təhsil xidmətləri də həyata keçirilir. AMEA Naxçıvan Bölməsi, Naxçıvan Dövlət Universiteti və Naxçıvan MR-da yerləşən digər ali məktəblərin doktorant və dissertantları 4 ildir ki, bu xidmətdən yararlanaraq məsafədən təhsil alır. Bu gün Naxçıvan Muxtar Respublikasının ən ucqar dağ kəndlərində belə genişzolaqlı İnternet xidməti fəaliyyət göstərir. Naxçıvan Dövlət Universitetinin elektronlaşması universitetə girişdən tutmuş çıxışadək bütün proseslərin, tələbənin dərslə davamiyyətinin, elmi-pedaqoji potensialın, administrativ işlərin elektronlaşmasını əhatə edir.

29 oktyabr 2014-cü il tarixdə AMEA Gəncə Bölməsində İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun Distant Tədris Mərkəzi yaradılmışdır. Gəncə DTM-də təşkil olunan dərslərdə 4 universitet və 6 elmi-tədqiqat institutunun doktorantları iştirak edəcək [6]

Distant təhsilin nəticələri o zaman uğurlu ola bilər ki, o mövcud bazanın təməlləri üzərində davam gətirə bilsin. Azərbaycanda distant təhsil tətbiq etmək üçün aşağıdakı proseslərin həyata keçirilməsi zəruridir:

- Azərbaycan Respublikasında distant təhsillə bağlı hədəfləri bəlli edən strategiyanın hazırlanması.
- Strategiyanı həyata keçirə biləcək kadr potensialının və vəzifələrin müəyyənləşdirilməsi
- DT ilə bağlı qanunvericilik bazasının yaradılması.

- Cəmiyyətin distant təhsilə hazırlığına, maarifləndirmə tədbirlərinin kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən aparılmasına geniş şəraitin yaradılması.
- Azərbaycanda nümunəvi Distant Təhsil Universitetinin yaradılması.
- Cəmiyyətin bütün təbəqələrinin Distant dərsləri almasına şərait yaradan Distant Təhsil Televiziyasının yaradılması.
- Bu sahədə dünyanın qabaqcıl ali təhsil müəssisələrinin qabaqcıl təcrübəsindən istifadə edilməsi [7].

Neçə ildir respublikamızda “Elektron təhsil”, “Ən yaxşı müəllim” və s. müsabiqələr keçirilir, ən yaxşı elektron tədris vəsaitləri geniş istifadəçi auditoriyasına təqdim edilir, müəllimlərin İnternetdə öz resurslarını yaratması, istifadəsi və inkişaf etdirməsinə şərait yaradılır.

Ali məktəb müəllimləri üçün də belə müsabiqələr keçirilsə nə qədər elektron tədris vəsaitləri hazırlanar, tədris prosesinin keyfiyyətinin yüksəlməsinə çox böyük təsir edər. Təbii ki, müxtəlif layihələrlə ali məktəb müəllimləri üçün təlimlərin keçirilməsinin də böyük təsiri ola bilər.

Ümumtəhsil məktəblərində yeni təhsil proqramının (kurikulum) tətbiqi ilə bağlı fənn müəllimləri 10 günlük kurslarda iştirak edir, dərslərini fəal (interaktiv) təlim metodlarından istifadə edərək qururlar. Ali məktəblərdə (müəllim hazırlığı istiqamətində fəaliyyət göstərən) işləyən müəllimlərin əksəriyyəti tədris prosesini müasir tələblərə uyğun qurmaqda çətinlik çəkirlər. Tələbələrə məqsəduyğun olaraq seçilmiş şəkillər, animasiyalı, audio-video materiallarla zəngin təqdimatlar, elektron tədris vəsaitlərindən (ETV), interaktiv təlim metodlarından istifadə etməklə mühazirələrin oxunması, seminarların keçirilməsinin dərslə maraqlı, canlı qurulması, tələbələr tərəfindən mövzunun daha yaxşı mənimsənilməsi, tələbənin XXI əsrin müəllimi kimi formalaşmasına çox böyük köməyi ola bilər. Bu günün tələbəsi bir və ya bir neçə ildən yeni təhsil proqramının tələbləri ilə dərslər keçmiş şagirdlərlə işləməli olacaq, ona görə də tələbənin ali məktəbdə bu istiqamətdə hazırlanması çox gözəl nəticələr alınmasına kömək edə bilər.

V. ELEKTRON TƏHSİLDƏ ZAQATALA TƏCRÜBƏSİ

Ümummillə lider H.Əliyev deyirdi: “Əsl mütəxəssis zamanla ayaqlaşmalı deyil, həmişə zamanı bir qədər qabaqlamalıdır”. Neçə ildir ki, Zaqatala Tədris Mərkəzi ilə əməkdaşlıq etməklə müxtəlif layihələr, müsabiqələr, beynəlxalq konfranslarda iştirak etməklə bəzi işlər görməyə, müəyyən nəticələr almağa çalışmışıq:

İl	Layihə, müsabiqənin adı	Qazanılan uğur, görülmüş işlər
2003-hazırda	Global classroom saytı ilə informasiya mübadiləsi	şagirdlər, tələbələr xarici həmyaşıdları ilə inf. müb. edir.
2008	“Hər məktəbə bir İKT mütəxəssisi!”	təqdimatlar, elektron resurslar hazırlandı

2008-2012	“Intel-Gələcək üçün təhsil” kursları	təqdimat, bülleten, buklet, sadə veb saytlar hazırlandı
2008	Gənc kompüter istedadı	3 şagird III yerin qalibi oldu
2008	“Yaşıl həftə” Respublika müsabiqəsi	Elektron resurlar, filmlər hazırladıq, II yerin qalibi olduq
2010-hazırda	“Elektron Təhsil” Respublika müsabiqəsi	elektron resurlarlar, filmlərlə hər il iştirak edir, qalib olur
2010-2011	Avropa İnnovativ Müəllimlər Müsabiqəsinin Azərbaycan mərhələsi	Müsabiqə qalibi (III yer)
2011	Mimio studio proqramını öyrənmə üçün təlimlər	Elektron tədris resursları hazırlandı
2010-2011	İREX --Az.nümayəndəliyi, müsabiqə	I, II yerlərin qalibi, ETV, bloq hazırlandı
2012	“Eruditi Planeti” müsabiqəsi, I turda 4 nəfər I yerin qalibi oldu	Moskvaya--finala İnternetlə qoşulduq, 2 nəfər “Ən yaxşı iştirakçı” seçildi
2014	Paşa bank & Junior Arcivment Azerbaijan	müsabiqədə I (1500 \$) və II (1000 \$) yerlərin qalibi
2009-hazırda	Hər il rayonda ETV, bloq yaratma bacarıqları üzrə müsabiqə keçirilir,	(www.antifenu.wordpress.com, www.minfakt.wordpress.com və s.-tələbə, şagird bloqları)
2008	“Ən yaxşı məktəb”, “Ən yaxşı müəllim”- müsabiqə	2 məktəb, 5 müəllim qalib oldu, Zaqatala təhsil sistemi birincilər sırasında idi
2010-5-7iyu	Qəbəl--Beynəlxalq konfrans	Sərgidə hazırladığımız ETV, filmlər yüksək qiymətləndirildi

Keçən dərs ilində AR Təhsil Nazirliyinin keçirdiyi “İctimai təşəbbüslərin dəstəklənməsi” layihəsinin qalibi olaraq 40 nəfər müəllimə ETV hazırlanması ilə bağlı 4 aylıq təlim keçdik, “İnnovativ müəllimlər qrupu” yaradıldı, müəllimlər informativ, praktik işlərlə bağlı və qiymətləndirmə vəsaiti kimi istifadə olunacaq ETV hazırladılar, “Elektron təhsil” müsabiqəsinə qoşuldular. Respublikamızın bir çox müəllimləri kimi rayonumuzun müəllimləri də <http://ru.calameo.com/>, <http://photopeach.com/>, <https://www.youtube.com/> saytlarında hazırladıqları resursları, təqdimatları, (məs., <http://ru.calameo.com/read/002406712d07211fd17a1>), testləri və s. (məs., <http://photopeach.com/album/emlovj>), yerləşdirirlər. Belə pilot layihələrin bütünlüklə Azərbaycanda təbiiq elektron tədris vəsaitlərinin yaradılmasının sürətlənməsinə çox böyük təsir edə bilər. Bu il yenə həmin müsabiqənin qalibi olduq və 10 nəfər innovativ ibtidai sinif müəllimi və məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin tərbiyəçilərinə məşğələləri müasir dövrün tələblərinə uyğun qurmaq, tədrisyonümlü cizgi filmləri hazırlanmasını öyrətmək məqsədilə 4 aylıq təlimlər keçirəcəyik. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində uşaqların günün tələbləri səviyyəsində hazırlanması, ümumtəhsil məktəblərinə keçidin sinxronlaşdırılması, “yumşaq” keçid və s. bu gün aktual məsələlərdən biridir.

Beynəlxalq Əmək Təşkilatının keçirdiyi “Məsafədən təlim prosesinə dəstək-D4” kursunu bitirdikdən sonra şəxsi www.biaz.ucoz.net saytının Distant təhsil bölməsində olan materiallardan istifadə etməklə bir neçə ildir ki, məktəblilər, AMI Zaqatala filialının müxtəlif rayonlardan olan tələbələri.

müəllimlərlə müxtəlif mövzularda On-Line konfranslar, diskussiyalar, sadə DT kursları keçiririk. Amma təbii ki, bu işlər hələlik istədiyimiz səviyyədə deyil. Filialımızın çox gözəl, texniki cəhətdən təmin olunmuş yeni binası var, regionumuzun yaradıcı, işgüzar müəllimləri çoxdur. Regional mərkəz yaradılarsa, Bakıdan aidiyyəti olan yoldaşların rəhbərliyi ilə müəllimlərimiz çox maraqlı, faydalı resurslar yarada bilər.

Bəzi tələbələr ali təhsili, magistraturanı distant formada (75% distant, 25% auditoriyada) oxumağı çox arzulayır, çünki gənc müəllim 5-6 il işlədikdən sonra lazımı səviyyəyə (metodiki baxımdan) çatıb, ibtidai sinif müəllimi 8 ildən (2 sinif buraxılışından) sonra daha yüksək səviyyədə metodika ilə işləyir. İxtisas üzrə işləyərkən nəzəri bilikləri təcrübə ilə paralel mənimsəmək və zamanı 4-6 il qabaqlamaq, (11 il orta təhsil+4 il bakalavr+2 il) və 26-27 yaşında artıq yaxşı mütəxəssis kimi formalaşmaq olar. Xüsusilə müəllim hazırlığı istiqamətində fəaliyyət göstərən ali məktəblərdə DT təbiiq daha effektiv ola bilər.

VI. NƏTİCƏ

DT əhalinin kütləvi savadlanmasını genişləndirir. Xərcləri minimallaşdırmaqla aşağı səviyyəli kursların keçirilməsi də öyrənmələrin sayının sürətlə artmasına səbəb ola bilər. Hamı professional kurslarda təhsil almaq bacarığına malik deyil.

DT sisteminin maksimal dərəcədə interaktiv olması onun inkişafına böyük təsir edə bilər. Tədris o zaman tam dəyərli olur ki, müəllimlə real ünsiyyət imitasiya olunur. Elektron kommunikasiyaların müxtəlif birliyindən istifadə edərək virtual ünsiyyət yaratmaqla şəxsi kontaktnın olmaması, çatışmazlığı məsələsini həll etmək DT kurslarının daha da təkmilləşdirilməsinə müsbət təsir göstərir. Multimediyalıq-video, slaydfilmlərin səsləndirilməsi, animasiya, qrafika, yoxlama və test tapşırıqlarının müxtəlifliyi, audio və videonun axın tiplərindən istifadə, multimediyanın köməyi ilə asanlıqla mənimsənilən böyük həcmdə tədris materialı, dinləyicilərin öz aralarında ünsiyyəti, birgə, qrup şəklində işi, kursların müxtəlif üsullarla kombinə edilmiş formada təqdim olunması: İnternet, İnternet, optik disk daşıyıcılarında olan proqramlar və s. DT kurslarının təkmilləşdirilməsinə təsir edən faktorlardandır.

Distant təhsil müasir təhsilin iki əsas prinsipini reallaşdırmağa imkan verir:

“hamı üçün təhsil” və “ömürboyu təhsil”

ƏDƏBİYYAT:

- [1]. “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” - 24.10.2013
- [2]. <http://www.obrazovanie-ufa.ru/Vuz/>
- [3]. www.wise-qatar.org/content/radiophone
- [4]. <http://portal.edu.az/>
- [5]. <http://sia.az/ru/news/education/>
- [6]. “<http://www.science.gov.az>”
- [7]. “Azərbaycanda distant təhsil: vəzifələr, perspektivlər”-- “Azərbaycan müəllimi” qəzeti, 24.01.2014